

Молодий Вчений

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 1 (65) січень 2019 р.

Редакційна колегія журналу

Сільськогосподарські науки

Базалій В.В. – д-р с.-г. наук
Балашова Г.С. – д-р с.-г. наук
Клименко М.О. – д-р с.-г. наук
Коковіхін С.В. – д-р с.-г. наук
Лавриненко Ю.О. – д-р с.-г. наук
Писаренко П.В. – д-р с.-г. наук

Історичні науки

Змерзлий Б.В. – д-р іст. наук

Юридичні науки

Бернацька Н.І. – канд. юрид. наук
Стратонов В.М. – д-р юрид. наук

Політичні науки

Наумкіна С.М. – д-р політ. наук
Яковлев Д.В. – д-р політ. наук

Педагогічні науки

Козяр М.М. – д-р пед. наук
Рідей Н.М. – д-р пед. наук
Федяєва В.А. – д-р пед. наук
Шерман М.І. – д-р пед. наук
Шипота Г.Є. – канд. пед. наук

Філологічні науки

Шепель Ю.О. – д-р філол. наук

Філософські науки

Лебедева Н.А. – д-р філос. в галузі культурології

Технічні науки

Грищенко Д.С. – канд. техн. наук
Дідур В.А. – д-р техн. наук
Шайко-Шайковський О.Г. – д-р техн. наук

Економічні науки

Іртищева І.О. – д-р екон. наук
Козловський С.В. – д-р екон. наук
Шапошников К.С. – д-р екон. наук

Медичні науки

Нетюхайло Л.Г. – д-р мед. наук
Пекліна Г.П. – д-р мед. наук

Ветеринарні науки

Морозенко Д.В. – д-р вет. наук

Мистецтвознавство

Романенкова Ю.В. – д-р мистецт.

Психологічні науки

Шаванов С.В. – канд. псих. наук

Соціологічні науки

Шапошникова І.В. – д-р соц. наук

Географічні науки

Мальчикова Д.С. – д-р географ. наук

Міжнародна наукова рада

Adam Wrobel – Doktor, Associate Professor (Poland)
Arkadiusz Adamczyk – Professor, Dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial management (Iran)
Michal Sojka – Doctor in Engineer (Poland)
Stanislaw Kunikowski – Associate Professor, Dr hab. (Poland)
Wioletta Wojciechowska – Doctor of Medical Sciences (Poland)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глуценко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Росія)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Повний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:
Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського,
Науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
GoogleScholar, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

ЗМІСТ**ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ
НАУКИ**

- Токовило Т.С.**
Сучасні аспекти у викладанні
математичного аналізу.....259

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

- Гайдук К.П., Подобій О.В.**
Розробка комплексного поліпшувача
на основі альфа амілази.....262
- Євтушенко Г.А., Ільченко А.О.**
Багатокритеріальний порівняльний аналіз
методів Data Mining
для використання у СУБД.....266
- Крупський С.А., Гуда А.І.**
Ефективність мікроконтролерного
управління двигуна постійного струму.....270
- Очеретяный А.А., Евтушенко Г.А.,
Кузнецов В.И.**
Разработка Android приложения
для поддержки принятия решения
на основе метода анализа иерархий.....273
- Сабадаш Н.І., Рубнікович А.Ю.,
Фесич І.В.**
Інтенсифікація технології вилучення
хітозан-меланінового комплексу
як інноваційної харчової добавки.....278
- Соколовська Н.В., Конотопчик А.В.,
Трембус І.В.**
Низькотемпературна делігніфікація
пшеничної соломи
пероксидом водню в середовищі
оцтової кислоти.....282
- Фис М.М., Перій С.С., Согор А.Р.,
Согор М.А.**
Визначення найкоротшої відстані
та кута між нормалями до еліпсоїда
обертання за координатами пунктів
GNSS-спостережень.....287
- Шовкалюк Ю.В.**
Інструменти для аналізу та моніторингу
енергоспоживання будівель різних типів ...291
- Шпак Д.В., Сильчук Т.А.**
Сучасні інноваційні підходи
до психологічної підтримки
юних спортсменів в курортних готелях.....296
- Штефан Н.І., Гнатейко Н.В., Вірич С.І.**
Дослідження коливань деформівних
бульбашок газу, розташованих у рідині.....299

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Гапанович В.С., Лагутенко О.Т.,
Настека Т.М.**
Видове різноманіття птахів ряду
горобцеподібні (Passeriformes) на території
Голосіївського парку міста Києва.....302

- Крайнюков О.М., Стріян К.О.**
Еколого-економічна оцінка
забруднення водних об'єктів
(на прикладі Муромського водосховища)....306

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

- Івченко Л.О., Мережко І.С.**
На висоті. 2018 рік для аеропортів України....311
- Kovalchuk Olha, Masonkova Mariia**
Climatic weapon – instrument of big politics.....315
- Скороход Т.О.**
Комунікативна ефективність текстів
студентських видань: експериментальне
дослідження методом семантичного
диференціалу та вільного
асоціативного експерименту.....321

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

- Филиппова О.Н.**
Эволюция в творчестве А.М. Васнецова
(1856-1933).....324
- Филиппова О.Н.**
Творчество Г.В. Сороки – художника
трагической судьбы (1823-1864 гг.).....332
- Бишева Н.О.**
Фірмовий стиль закладу громадського
харчування: естетичний аспект.....338
- Екман М.С., Бурман К.І.**
Особливості виконання орнаментики
у клавірній творчості Й.С. Баха.....341

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

- Чеботаєва О.М., Бем Є.І.**
Дозвіллево-розважальні комплекси України
в контексті процесів культурної глобалізації...345

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Григорчук Т.В., Дроздова Л.В.**
Технології як зумовляючий чинник
диверсифікації навчально-виховних
систем вищих навчальних закладів.....350
- Дичка Н.І., Гордієнко Н.М.**
Стилістичні особливості
англомовної технічної документації.....357
- Дмітрієва Н.С., Копчинська Ю.В.**
Професійна підготовка фахівців
з фізичної терапії за допомогою
синергетичного підходу.....361
- Каблова Т.Б., Цимбал К.О., Цимбал С.В.**
До питання використання
сучасних технологій для набуття
професійних компетентностей
на прикладі цифрових інструментів
Virtual Studio Technology.....365
- Козолуп М.С.**
Професійно-особистісний саморозвиток
майбутнього учителя в контексті
компетентісного підходу.....369

Кочина В.В. Розвиток професійної мобільності інженера-педагога в системі додаткової освіти.....372	Бондар Н.П., Шаран Л.О., Губеня В.О., Підтілок І.С. Упровадження інноваційних способів організації робочого простору у закладах готельного господарства.....423
Кошелева Н.Г. Результати дослідно-експериментальної перевірки ефективності методики викладання дисципліни «Основи охорони праці» з використанням сучасних педагогічних технологій375	Борисюк О.В. Тенденції банкострахування в умовах нестабільності розвитку фінансового ринку України.....428
Кряжев П.В. Особливості реформування вищої освіти в країнах Північної Європи на межі ХХ–ХХІ століть.....379	Бутенко Д.С. Теорія управління персоналом на засадах нормування праці та дослідженні витрат робочого часу.....433
Прищеп С.М. До проблеми формування підприємницької компетентності учнів: сучасні підходи.....383	Головко В.І., Шестопапов Д.В. Антикризове управління в системі функціонування підприємства.....438
Ревенко Н.В. Фортепіанні поліфонічні цикли європейських композиторів ХХ століття в інструментальній підготовці студентів-піаністів386	Holovchuk Kateryna, Dierbunova Karyna, Shevcheko Yuliia Development of uncertainty accounting methods (H-models).....442
Ryzhkova Svitlana The role of media resources in the process of the development of the English language communicational skills of higher school students.....390	Дідченко К.В., Дунда С.П. Формування пріоритетних напрямків розвитку ТОВ «СЛОБОДА КО» на основі проведення SWOT-аналізу.....446
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	
Dmytruk Olha Additional pragmatic meanings of tag questions in English.....393	Зиза О.О., Бадіца А.В. Державне регулювання приватного сектору України.....450
Регунетс Катерина The phenomenon of provinciality in the creative activity of V. Makanin.....396	Івченко Л.О., Михайленко В.В. Індустрія розваг з точки зору емоційного впливу на споживача туристичних послуг.....455
Федорова Ю.Г., Овчаренко Д.І. Дослідження структурно-семантичних особливостей телескопічних утворень (на матеріалі сучасної англійської мови).....400	Ісаншина Г.Ю. Розвиток міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у державному секторі та перспективи їх впровадження в Україні....460
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	
Ворчакова І.Є. Гендерна політика в Україні: можливості та перспективи.....405	Кириллов О.О. Методика бухгалтерського обліку і фінансової звітності зобов'язань підприємства.....465
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	
Полухтович Т.Г., Піменова О.О. Професійна діяльність особи: зарубіжний досвід.....409	Ковальчук Н.О., Чопенко Т.М. Вплив чинників на формування конкурентоспроможності України.....469
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	
Башинська І.О., Валянська А.О., Гомонюк Г.І. Управління ризиками як напрям забезпечення конкурентоспроможності підприємств.....413	Лисяк А.В., Кушнір А.І. Фінансова стійкість місцевих бюджетів: теоретичний аспект.....472
Беляєва С.С. Концептуальні основи організації тимбідінгу як інструменту сприяння комунікативним зв'язкам у колективі417	Литвин І.В. Екосистема стартап-підприємництва в Україні: історія створення та сучасність.....476
	Мазуренко В.О. Вдосконалення показників оцінювання ефективності управління дебіторською заборгованості підприємства.....483
	Михалик М.В., Чубай В.М. Методи оцінювання рівня аудиторського ризику: особливості, переваги та недоліки486
	Назаренко О.П., Волинець А.Ю. Корпоративна соціальна відповідальність аеропорту.....493
	Положенцева К.В. Механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в контексті інтеграції до ЄС.....496

Савченко А.М., Блищик Л.В. Аналіз показників балансу з метою попередження банкрутства суб'єкта господарювання501	Стояненко І.В., Лубенець А.О. Вплив діджиталізації на діяльність та економічну безпеку підприємств торгівлі....516
Сікун О.А. Мотивація як чинник підвищення ефективності праці персоналу підприємства..... 506	Терлецька Н.М., Руснак Д.І. Впровадження нових стандартів надання послуг у контексті модернізації пенсійної системи України..... 520
Соломіна Г.В., Махницький О.В., Гавриш О.С. Формалізація механізму удосконалення кадрового ризик-менеджменту в системі економічної безпеки підприємства.....511	Томашевська О.А., Шевченко К.А. Економічна ефективність виробництва зернових культур у сільськогосподарських підприємствах та підвищення рівня їх конкурентоспроможності..... 524

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-1-65-70>

УДК 598.2

Гапанович В.С., Лагутенко О.Т., Настека Т.М.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ПТАХІВ РЯДУ ГОРОБЦЕПОДІБНІ (PASSERIFORMES) НА ТЕРИТОРІЇ ГОЛОСІЇВСЬКОГО ПАРКУ МІСТА КИЄВА

Анотація. Досліджено видовий склад та здійснено оцінку стану чисельності рідкісних і зникаючих видів горобцеподібних птахів на території Голосіївського парку імені М. Рильського в місті Києві. Визначено 34 види горобцеподібних (*Passeriformes*), які належать до 14 родин, серед яких найбільше представників включають родини: в'юркові (*Fringillidae*) – 6 видів; мухоловкові (*Muscicapidae*) – 6 видів; воронів (*Corvidae*) – 5 видів. У відсотковому складі серед горобиних птахів переважають за кількістю зареєстрованих особин родини воронів (*Corvidae*) і мухоловкові (*Muscicapidae*). Найбільш чисельною є ворона сіра (*Corvus cornix*). Виявлено особливості поширення представників ряду горобцеподібні на досліджуваній території. Результати дослідження можуть бути використані для виявлення закономірностей формування орнітокомплексів на території Голосіївського парку імені М. Рильського й розробки екологічних та природоохоронних програм розвитку Національного природного парку «Голосіївський».

Ключові слова: міська орнітофауна, горобцеподібні птахи, видове різноманіття, кількісний склад.

Gapanovich Vlas, Lagutenko Oksana, Nasteka Tetiana

National Pedagogical Drahomanov University

SPECIAL DIVERSITY OF PASSERINES ON THE TERRITORY OF KIEV GOLOSEEVSKY PARK

Summary. The species composition was studied and the number of rare and endangered species of passerines was assessed on the territory of Kiev Goloseevsky park named after M. Rylsky. 34 passerine species (*Passeriformes*) belonging to 14 families were identified, among which the most representatives include the families of finch (*Fringillidae*) – 6 species; fly-catching (*Muscicapidae*) – 6 species; raven (*Corvidae*) – 5 species. In the percentage ratio, the number of registered passerines is dominated by the raven (*Corvidae*) and fly-catcher (*Muscicapidae*) families. The most numerous is the grey crow (hoodie) (*Corvus cornix*). The features of the distribution of a number of passerines on the territory under study are revealed. The results of the study can be used to identify patterns of formation of ornithological complexes on the territory of Goloseevsky Park named after M. Rylsky and create environmental and protection programs for the development of the National Nature Park "Goloseevsky".

Keywords: urban ornithofauna, passerines, species diversity, quantitative composition.

Постановка проблеми. Впродовж останніх кількох десятиріч птахи дедалі інтенсивніше освоюють простори сучасного міста і стають невід'ємними складовими урбанізованих екосистем. Проте, негативний антропогенний вплив на природу призводить до того, що типові види птахів, які характерні для даної місцевості, швидко скорочується і зникають [11, с. 120]. Вивчення різноманітних складових природних екосистем й тенденцій зміни кількості окремих її представників є базою для подальших екологічних та природоохоронних програм, а з'ясування, де на природно-заповідній території ще збереглися рідкісні види і яке майбутнє на них чекає, є одним з найактуальніших питань для науковців.

Ряд горобцеподібні (*Passeriformes*) досить різноманітна за складом група птахів, яка за кількістю видів значно перевищує усі інші групи птахів, тому була обрана нами у якості об'єкту вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 80-х роках минулого століття в Україні розпочалися роботи з дослідження міських зооценозів і, зокрема, вивчення міської орнітофауни. Серед вчених, які займалися вивченням складових

систем тваринного різноманіття на території Голосіївського парку, Г.Г. Гавриш, О.М. Цвеліх, М.Л. Клетов, В.А. Костюшин [4, с. 15]. Сучасний стан орнітофауни на території міста Києва найповніше висвітлено Г.В. Фесенком [8; 9]. За його даними для лісопаркових зон міста Києва з горобиних характерними є представники 18 родин – 36 родів – 65 видів [10, с. 39].

Ріст населених пунктів, забруднення довкілля, розорювання земель, осушування боліт, застосування мінеральних добрив і отрутохімікатів, вирубування лісів, викошування трав – все це призводить до зменшення кількісного складу орнітофауни. Тому не випадково до Червоної книги України потрапило 87 видів птахів, серед яких є представники ряду горобцеподібні, а саме очеретянка прудка (*Acrocephalus paludicola* Vieillot, 1817), сорокопуд червоноголовий (*Lanins senator* Linnaeus, 1758), шпак рожевий (*Sturnus roseus* Linnaeus, 1758), скеляр строкатий (*Monticola saxatilis* Linnaeus, 1766), вівсянка чорноголова (*Emberiza melanocephala* Scopoli, 1769) та ін. [12, с. 185].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивченню сучасного стану орнітофауни на території міста Києва як

важливого компонента антропогенних екосистем приділяється недостатня увага. У більшості наукових праць наводяться лише характеристики видового складу птахів або ж дані про зустрічі окремих видів на зазначених ділянках. При цьому спеціальних системних досліджень, які б висвітлювали особливості формування населення, розподіл птахів, просторово-часову динаміку з оцінкою ролі техногенних територій у підтриманні біологічного різноманіття, не проводилося. Проведення визначення видового складу орнітофауни мегаполісів є актуальним як для охорони птахів, так і для моніторингу стану довкілля й охорони навколишнього середовища в цілому.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є вивчення видового різноманіття, чисельного складу та особливостей поширення птахів представників ряду горобцеподібних на території Голосіївського парку імені М. Рильського.

Виклад основного матеріалу. Наше дослідження проводилося впродовж 2017-2018 рр. на території Голосіївського парку імені М. Рильського, який входить до складу національного природного парку «Голосіївський». Парк є залишковою частиною природного лісу, що колись з півдня

оточував місто Київ. Великі площі в парку займають алохтонні види, однак у менш доступних ділянках, які рідше відвідуються, зберігся типовий дубово-грабовий ліс. Рельєф території сильно розсічений: на території парку розташовано кілька урочищ. Своєрідною композицією парку є каскад з чотирьох ставків площею в 6 га, розміщений уздовж так званої Горіховатської долини. Загальна площа парку – 126,32 га [4, с. 26].

При вивченні видового складу птахів ряду горобцеподібних на території лісопаркової зони використовували такі практичні методи дослідження: статистичні, маршрутні обліки, фотографування, спостереження (візуальні, сенсорні), фенологічні спостереження [6; 8]. Визначення видів здійснювали за їх зовнішнім виглядом (візуально) за допомогою визначника [5; 11]. Весною у період шлюбної активності горобиних, додаються різноманітні звуки, пісні, за якими також можна визначити вид. Багато горобиних видають характерну для них молодію, звуки і це дозволяє виділити їх із загального весняного хору [1; 2; 3].

За результатами спостережень склали перелік видів, які постійно відмічалися на досліджуваній території (табл. 1).

Таблиця 1

Видова різноманітність горобцеподібних на території Голосіївського парку імені М. Рильського

№ з/п	Родина	Рід	Вид
1	2	3	4
1.	Плискові <i>Motacillidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Motacilla</i> L.	Плиска біла (<i>Motacilla alba</i> L.)
2.	Шпакові <i>Sturnidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Sturnus</i> L.	Шпак звичайний (<i>Sturnus vulgaris</i> L.)
3.	Воронові <i>Corvidae</i> – 3 роди, 5 видів	<i>Corvus</i>	Ворона сіра (<i>Corvus cornix</i> L.)
			Грак (<i>Corvus frugilegus</i> L.)
			Галка (<i>Corvus monedula</i> L.)
		<i>Pica</i>	Сорока (<i>Pica pica</i> L.)
		<i>Garrulus</i>	Сойка (<i>Garrulus glandarius</i> L.)
4.	Омелюхові <i>Bombycillidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Bombycilla</i> Vieillot	Омелюх (<i>Bombycilla garrulus</i> L.)
5.	Воловоочкові <i>Troglodytidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Troglodytes</i> Vieillot	Волове очко (<i>Troglodytes troglodytes</i> L.)
6.	Кропив'янкові <i>Sylviidae</i> – 2 роди, 3 види	<i>Sylvia Scopoli</i>	Кропив'янка чорноголова (<i>Sylvia atricapilla</i> L.)
		<i>Phylloscopus</i>	Вівчарик-ковалик (<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot))
			Вівчарик жовтобровий (<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein))
7.	Золотомушкові <i>Regulidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Regulus</i>	Золотомушка жовточуба (<i>Regulus regulus</i> L.)
8.	Мухоловкові <i>Muscicapidae</i> – 4 роди, 6 видів	<i>Ficedula</i>	Мухоловка білошия (<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck))
		<i>Phoenicurus</i>	Горихвістка чорна (<i>Phoenicurus ochruros</i> (S.G. Gmelin))
		<i>Erithacus</i>	Вільшанка (<i>Erithacus rubecula</i> L.)
		<i>Turdus</i>	Чикотень (<i>Turdus pilaris</i> L.)
			Дрізд співочий (<i>Turdus philomelos</i> (C.L. Brehm))
			Дрізд чорний (<i>Turdus merula</i> L.)
9.	Довгохвостосиницеві <i>Aegithalidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Aegithalos</i>	Довгохвоста синиця (<i>Aegithalos caudatus</i> L.)
10.	Синицеві <i>Paridae</i> – 1 рід, 3 види	<i>Parus</i>	Синиця велика (<i>Parus major</i> L.)
			Синиця блакитна (<i>Parus caeruleus</i> L.)
			Синиця чорна (<i>Parus ater</i> L.)
11.	Повзикові <i>Sittidae</i> – 1 рід, 1 вид	<i>Sitta</i>	Повзик (<i>Sitta europaea</i> L.)

(Закінчення таблиці 1)

1	2	3	4
12.	Підкоришникові <i>Certhiidae</i> – 1 під, 1 вид	<i>Certhia</i>	Підкоришник звичайний (<i>Certhia familiaris</i> L.)
13.	Горобцеві <i>Passer</i> – 1 під, 2 види	<i>Passer</i>	Горобець хатний (<i>Passer domesticus</i> L.) Горобець польовий (<i>Passer montanus</i> L.)
14.	В'юркові <i>Fringillidae</i> – 6 родів, 6 видів	<i>Fringilla</i>	Зяблик (<i>Fringilla coelebs</i> L.)
		<i>Chloris</i>	Зеленяк (<i>Chloris chloris</i> L.)
		<i>Spinus</i>	Чиж (<i>Spinus spinus</i> L.)
		<i>Carduelis</i>	Щиглик (<i>Carduelis carduelis</i> L.)
		<i>Pyrrhula</i>	Снігур (<i>Pyrrhula pyrrhula</i> L.)
		<i>Coccothraustes</i>	Костогрив (<i>Coccothraustes coccothraustes</i> L.)
Загальна кількість зареєстрованих під час спостережень птахів – 34			

Джерело: розроблено авторами

На території Голосіївського парку серед горобиних птахів найбільшим видовим різноманіттям характеризуються родини в'юркові (*Fringillidae*) – 6 видів, мухоловкові (*Muscicapidae*) – 6 видів, воронові (*Corvidae*) – 5 видів. Родини воловоочкові (*Troglodytidae*), омелюхові (*Bombycillidae*), довгохвостосиницеві (*Aegithalidae*) і повзикові (*Sittidae*) представлені лише одним видом. Родини шпаків (*Sturnidae*), підкоришникові (*Certhiidae*) у центральних областях нашої країни, включаючи Голосіївський парк, представлені звичайними видами: шпак звичайний і підкоришник звичайний. Родина горобцеві (*Passer*) представлена двома видами: горобцем хатним та польовим. Родина пливкові (*Motacillidae*) представлена пливкою білою. Родина кропив'янкові (*Sylviidae*) представлена трьома визначеними видами кропив'янкою чорноголовою, вівчариком-коваликом та вівчариком жовтобровим. Визначені на території парку представники родини синицеві (*Paridae*) – синиця велика та блакитна, і осінньо-зимовий вид синиця чорна – відносяться до звичайних комахоїдних горобиних.

Відвідуючи парк у різні періоди ми зустрічаємо відповідні види горобиних. Одні з них трапляються тільки в осінньо-зимовий період, а протягом теплої пори року їх зовсім немає (золо-

томушка жовточуба, довгохвоста синиця, синиця чорна, чиж, снігур). Інші, навпаки, визначаємо лише у весняно-літній період – пливка біла, шпак звичайний, клопів'янка чорноголова, мухоловка білошия, вільшанка, дрізд співочий, зяблик. За результатами обліків для кожного виду було підраховано кількість особин та виражено у відсотках (табл. 2).

Впродовж весняно-літнього періоду серед горобиних переважає частка представників родини воронові (*Corvidae*) – 37%. При чому звичайною чисельною є ворона сіра, проте досить мало у парку сорок, сойок. У відсотковому співвідношенні частка особин з родини мухоловкові (*Muscicapidae*) становить 26%. Під час екскурсій у травні-червні з представників родини горобцеві (*Passer*) в парку часто відмічається горобець польовий, а горобець хатний зустрічається тут вкрай рідко. Серед представників родини мухоловкові (*Muscicapidae*) впродовж весняно-літнього періоду переважає чикотень і дрізд чорний. Дрізд чорний є єдиним видом з родини мухоловкових, який присутній у зимовий період, тоді як більшість представників цієї родини є перелітними. Шпак звичайний є характерним гніздовим видом, тому у весняно-літній період кількісна частка їх складає 11%.

Таблиця 2

Кількісний склад представників горобцеподібних на території Голосіївського парку імені М. Рильського

Родина	Відсоткова частка кількості зареєстрованих особин	
	весняно-літній період	осінньо-зимовий період
Пливкові <i>Motacillidae</i>	1%	-
Шпаків <i>Sturnidae</i>	11%	-
Воронові <i>Corvidae</i>	37%	38%
Омелюхові <i>Bombycillidae</i>	-	4%
Воловоочкові <i>Troglodytidae</i>	4%	2%
Кропив'янкові <i>Sylviidae</i>	4%	2%
Золотомушккові <i>Regulidae</i>	-	8%
Мухоловкові <i>Muscicapidae</i>	26%	4%
Довгохвостосиницеві <i>Aegithalidae</i>	-	4%
Синицеві <i>Paridae</i>	3%	10%
Повзикові <i>Sittidae</i>	2%	3%
Підкоришникові <i>Certhiidae</i>	2%	2%
Горобцеві <i>Passer</i>	8%	10%
В'юркові <i>Fringillidae</i>	5%	13%

Джерело: розроблено авторами

Впродовж осінньо-зимового періоду на території Голосіївського парку досить часто відмічався повзик, який, як і велика синиця, користується поживою із рук. Синиця чорна відмічається взимку найчастіше там, де є посадки ялин і туй. У глибині парку (Горіхуватський ставок) є групи дерев, де постійно можна побачити підкоришника звичайного. Із в'юркових (*Fringillidae*) слід виділити костогризів, які зграйками періодично у період снігопадів і відлиг взимку відвідують годівниці (кормові столики) разом з польовими горобцями і зеленаками. Осінньо-зимова різноманітність воронів (*Corvidae*), кількість яких у відсотковому складі становить 38%, збагачується присутністю граків і галок, що є досить характерним для цього періоду. Нечисельними в осінньо-зимовий період є золотомушка жовточуба (8%) й горобці (10%).

Чисельність деяких горобиних залежно від пори року дуже коливається. Синиці, повзики та деякі в'юркові птахи восени і взимку значно зростають у кількісному складі і привертають до себе увагу, тоді як у весняно-літній період (травень-червень) їх значно менше. Вони часто розбиваються на пари (синиці, повзики) або відпочивають до місць своїх гніздових районів (снігур).

Типовим осінньо-зимовим видом на території Києва є омелюх, кількісна частка якого становить

4%. Кількісна частка зареєстрованих особин з родини кропив'янкові (*Sylviidae*) незначна і складає 2%. Досить нечисленною в осінньо-зимовий період є плиска біла (кількісна частка виду – 2%).

Висновки і пропозиції. Згідно з результатами дослідження світ горобиних птахів на території Голосіївського парку імені М. Рильського у місті Києві різноманітний. Із загального числа зареєстрованих нами видів (34) до найпоширеніших належать – синиця велика, горобець польовий, ворона сіра. Нечисельними у Голосіївському парку є волове око, підкоришник звичайний. До рідкісних горобиних можна віднести плиску білу, синицю чорну, кропив'янку чорноголову. До осінньо-зимових видів парку слід віднести види: грак, снігур, чиж, омелюх, золотомушка жовточуба, довгохвоста синиця, чорна синиця. В осінньо-зимовий період також відбувається збільшення особин певних видів – сіра ворона, грак, велика синиця.

Значний антропогенний вплив на природу призводить до того, що навіть звичайні види птахів, характерні для даної місцевості, зникають. Особливо це стосується більшості дрібних співочих птахів (золотомушка жовточуба і волове око), для яких характерна тенденція до скорочення чисельності у межах міста і лісопаркових зон.

Список літератури:

1. Воїнственський М.А. Птахи / М.А. Воїнственський. – К.: Радянська школа, 1984. – 304 с.
2. Воїнственський М.А. Птахи наших лісів / М.А. Воїнственський. – К.: Урожай, 1993. – 176 с.
3. Кальченко П.Ф. Пернаті друзі / П.Ф. Кальченко. – К.: Урожай, 1978. – 200 с.
4. Екологія Голосіївського лісу. Монографія / За ред. Д.О. Мельничук. – К.: Фенікс, 2007. – 336 с.
5. Лопарев С.О. Визначення та вивчення птахів в умовах польової практики – К.: Фітосоціоцентр, 2010. – 84 с.
6. Марисова І.В. Птахи України: Польовий визначник / І.В. Марисова, В.С. Талпош. – К.: Вища школа, 1984. – 184 с.
7. Настека Т.М. Методичний посібник. Польові дослідження в курсі «Біогеографія» (Методичні рекомендації для студентів спеціальності 014 Середня освіта Біологія – заочної форми навчання) / Т.М. Настека, О.Т. Лагутенко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. – 48 с.
8. Фесенко Г.В. Птахи фауни України: Польовий визначник / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – К., 2002. – 416 с.
9. Фесенко Г.В. Анотований список Українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів) / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – Київ-Львів, 2007. – 111 с.
10. Фесенко Г.В. Птахи садів і парків Києва / Г.В. Фесенко. – Кривий Ріг: Вид-во «Мінерал», 2010. – 236 с.
11. Цвеліх О.М. Шкільний визначник хребетних тварин / О.М. Цвеліх. – К.: Радянська школа, 1983. – 256 с.
12. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.